

СУЧАСНИЙ СТАН ОРГАНІЗАЦІЇ ЗАНЯТЬ З ДИСЦИПЛІНИ "ФІЗИЧНЕ ВИХОВАННЯ" ВИЩИХ НАВЧАЛЬНИХ ЗАКЛАДІВ III-IV РІВНЯ АКРЕДИТАЦІЇ

Розглянуто проблему сучасного стану організації занять з дисципліни "фізичне виховання" в процесі викладання студентам вищих навчальних закладів III-IV рівня акредитації. На основі аналізу літературних джерел з'ясовані деякі особливості організації та змісту занять з фізичного виховання для студентів в умовах вищого навчального закладу. Охарактеризовано необхідність удосконалення проведення занять з фізичного виховання студентів Дніпропетровського національного університету імені Олеся Гончара. Доведено актуальність і доцільність обраної проблеми дослідження.

Ключові слова: фізичне виховання, студент, заняття, факультатив.

Постановка проблеми та її зв'язок з важливими науковими чи практичними завданнями. В Україні склалась непроста економічна та політична ситуація, наша держава на думку Л.Н. Барібіна, С.А. Семашко, Е.В. Кривенцова, приділяє мало уваги не тільки розвитку спорту великих досягнень, а й розвитку масового фізкультурного руху [3, с. 18].

Україна втрачає 700 тисяч громадян щорічно, третина з яких працездатного віку. Кожен десятий українець не доживає до 35 років, а кожен четвертий – до 60. За тривалістю життя Україну випереджають не тільки країни ЄС, та усі пострадянські країни, а також Сінгапур, Гонконг та інші. Українці живуть на 10 років менше за мешканців Євросоюзу. Україна займає 150 місце серед 223 країн світу за показниками середньої тривалості життя [10].

Щорічно 100 тисяч українців помирають від наслідків куріння (з яких 10% пасивних курців). Україна перебуває серед "країн-лідерів" за кількістю споживання алкоголю. Біля 500 тисяч наших співгромадян помирає від серцево-судинних захворювань. Жінки у репродуктивному віці не виношують дітей. 90% школярів закінчують школу хворими. Якщо така тенденція збережеться, то через 10 років в Україні буде проживати біля 30 мільйонів людей, а через 50 років – не більше 8–12 мільйонів [10].

Аналіз останніх досліджень і публікацій. Науковець Л.Б. Андрющенко, вважає, що сучасна система фізичного виховання студентської молоді не фізкультурних вузів є пріоритетною у формуванні фізичної культури як виду загальної культури молодої людини, здорового способу і спортивного стилю життєдіяльності майбутніх фахівців виробництва, науки, культури [1, с. 47].

Студентська діяльність є складним етапом життєвого шляху, на думку науковців В.В. Афанасєва, Ю.О. Мартинова, В.І. Шишацької, В.К. Щербаченко, це пов'язано з підвищеним ризиком для фізичного й психічного здоров'я молоді. Підвищення працездатності організму засобами фізичної культури й спорту сприяють покращенню працездатності і якості навчання студентів, при цьому систематичні заняття фізичними вправами позитивно впливають, як на підвищення рівня рухової активності, так і на покращення фізичного розвитку студентів [2, с. 5].

Рішенням головних завдань фізичного виховання на думку таких фахівців як В.І. Григорєва, А.Н. Третьякова, Т.Ю. Круцевич – є знання та дотримання здорового способу життя; знання основ організації та методики ефективних видів і форм раціональної рухової діяльності та вміння застосовувати їх на практиці; знання основ методики оздоровлення та фізичного вдосконалення традиційними та нетрадиційними засобами та методами фізичної культури; прищеплення стійкої звички до щоденних занять фізичними вправами з використанням різних раціональних форм [5, с. 167].

Allsen Philip E. зазначає, що навчання у вищому навчальному закладі пред'являє підвищені вимоги до здоров'я студентів. Численні зміни рівня здоров'я студентів, які обумовлені впливом інформаційних перевантажень, зменшують рухову діяльність студентської молоді [12, с. 164].

Мета дослідження – проаналізувати сучасний стан організації та змісту занять з фізичного виховання у вищих навчальних закладах III-IV рівня акредитації, виявити проблемні аспекти, окреслити актуальні питання.

Відповідно до мети були поставлені наступні **завдання**:

1. Провести аналіз психолого-педагогічної літератури та літератури з фізичної культури і спорту, інформації з мережі Інтернет щодо організації та змісту занять з фізичного виховання у вищих навчальних закладах III-IV рівня акредитації.

2. Провести анкетування викладачів кафедри фізичного виховання та спорту Дніпропетровського національного університету імені Олеся Гончара, щодо організації та змісту занять з фізичного виховання, а також для удосконалення проведення занять з фізичного виховання студентів.

Виклад основного матеріалу дослідження. Сучасні науковці розглядають поняття "фізичне виховання" як: – спеціалізований педагогічний процес цілеспрямованого систематичного впливу на людину фізичними вправами, природними силами природи, гігієнічними факторами з метою зміцнення здоров'я, розвитку фізичних якостей, вдосконалення фізіологічних і функціональних можливостей, формування і поліпшення, основних життєво важливих рухових навичок, умінь та пов'язаних з ними знань, забезпечення готовності людини до активної участі у суспільному, виробничому та культурному житті (Т.Ю. Круцевич) [7, с. 171]; педагогічний процес, спрямований на формування спеціальних знань, умінь і навичок, а також на розвиток різнобічних фізичних здібностей людини (А.А. Гужаловський) [6, с. 214]; вид виховання, специфіка якого полягає в навчанні рухам (руховим діям) та вихованню (управлінню розвитком) фізичних якостей людини (В.К. Купріян) [8, с. 64].

Розвиток і здоров'я студентської молоді на думку С.О. Сичова, залежить від того на скільки успішно викладачу вдається перебудувати навчально-виховний процес і спрямувати його на активну позицію до занять фізичною культурою, на творче перетворення рухової активності, на самоуправління й саморегуляцію поведінки студентів [11, с. 115].

Метою діяльності кафедри фізичного виховання та спорту, має стати створення умов і формування у студентів навичок самовдосконалення на тлі виховання мотивації, інтересу до фізичної культури та відношення до стану власного здоров'я (Л.Б. Андрющенко) [1, с. 47].

У діючій на даний час в навчальній програмі з фізичної культури для вищих навчальних закладів України III–IV рівнів акредитації, говориться про необхідність формування у студента мотивів до занять з фізичної культури.

У віці 17-22 років на думку авторів А.Ю. Ванькова, Л.К. Кожевникова, шкала цінностей у молоді вже сформована. Якщо фізичне виховання до навчання у вузі не викликало у молоді певного інтересу, та не здійснювалося на належному професійному рівні, то і ставлення до фізичного виховання у вузі буде відповідним [4, с. 31].

У вищій школі виховання інтересу і любові до обраної професії за визначенням С.І. Самигіна, Л.Д. Столяренко, досягаються шляхом формування у студентів правильного уявлення про суспільне значення та змісту роботи в майбутній діяльності, про закономірності її розвитку:

– формування у кожного студента переконання в своїй професійній придатності, розуміння необхідності оволодіння всіма дисциплінами, видами підготовки, передбаченими навчальним планом даного вузу;

– уміння направляти самовиховання на користь роботі, постійно поповнюючи свої знання [9, с. 190].

Період навчання у вищому навчальному закладі, це найважливіший період соціалізації людини. В експрес-довіднику для студентів науковців С.І. Самигіна, Л.Д. Столяренко, поняття соціалізація трактується, як процес формування особистості у певних соціальних умовах, процес засвоєння соціального досвіду, в ході якого людина перетворює його у власні цінності й орієнтації, вибірково вводить у свою систему поведінки ті норми і шаблони, які прийняті в даній групі і суспільстві [9, с. 185].

Підхід до виховання базується на тому, що виховання студентів – це вплив на їх психіку і діяльність з метою формування особистісних властивостей і якостей: – спрямованості, здібностей, свідомості, почуття обов'язку, дисциплінованості, вміння працювати з людьми та самокритичності, зазначають С.І. Самигіна, Л.Д. Столяренко [9, с. 187].

Для вирішення поставлених завдань нами було проведено анкетне опитування серед викладачів. В анкетуванні взяли участь 36 викладачів кафедри фізичного виховання та спорту Дніпропетровського національного університету імені Олеся Гончара. Результати анкетування показали, що 100% викладачів кафедри мають фахову вищу освіту, 8 – кандидатів наук, 2 – майстра спорту міжнародного класу, 13 – майстрів спорту.

У Дніпропетровському національному університеті імені Олеся Гончара практичні заняття з дисципліни "Фізичне виховання" проводяться на чотирьох курсах, на першому і другому курсах заняття проводяться два рази на тиждень (4- години), на протязі всього учбового року. На третьому курсі один раз на тиждень (2-і години), на протязі року. А на четвертому курсі, один раз на тиждень (2-і години), на протязі одного семестру. Організація учбового процесу по дисципліні "фізичне виховання" у ДНУ ім. О. Гончара здійснюється у всіх учбових відділеннях (загальне відділення, спеціальна медична група та група реабілітації), з 1-го по 4-й курси (сім семестрів).

На питання анкети: "Чи вважаєте Ви необхідним внести зміни в існуючу систему фізичного виховання студентів вашого ВНЗ" показав, що – 94,44% респондентів вважає "так", необхідно змінити. Що саме хотіли б змінити, чи внести викладачі ДНУ ім. О. Гончара: ми з'ясували, що – 2,78% опитаних збільшили б тривалість вивчення предмету "фізичне виховання" по курсам; – 47,22% вважають за необхідність збільшити кількість практичних занять з дисципліни "фізичне виховання" на тиждень, а

саме на третьому курсі з двох годин до чотирьох; а – 50,0% хотіли б внести зміни в програму кафедри, завдяки чому студенти могли б обирати самостійно той чи інший вид спорту.

Аналіз результатів анкетного опитування щодо питання: "Що впливає на ставлення студентів до дисципліни "Фізичне виховання" і відвідування ними занять" ми з'ясували, що – 19,44% респондентів вважають кваліфікацію і професіоналізм викладача; – 38,9% опитаних можливість займатись обраним видом спорту на заняттях; а – 8,33% респондентів вважають, що стан матеріально-технічної бази; а необхідністю отримання заліку надали перевагу – 33,33% опитаних респондентів.

Також ми з'ясували, що на погляд викладачів кафедри фізичного виховання та спорту Дніпропетровського національного університету імені Олеся Гончара, знижує ефективність занять з фізичного виховання. Отже – 36,11% опитаних викладачів вважають низький рівень мотивації студентів; та низький рівень фізичного стану студентів – 11,11%; а – 25,0% опитаних респондентів вважають, що знижує ефективність занять низький рівень розвитку фізичних якостей студентів; та – 27,78% викладачів наполягає на поганому оснащенні матеріально-технічної бази.

Таким чином ми з'ясували, що у ДНУ ім. О. Гончара заняття з фізичного виховання проводяться на чотирьох курсах, що викладачі вважають за необхідне внести зміни в існуючу систему фізичного виховання свого навчального закладу, – 50,0% внесли б зміни в програму кафедри, завдяки чому студенти могли б обирати самостійно той чи інший вид спорту, а також – 36,11% викладачів вважають, що низький рівень мотивації студентів, та – 27,78% викладачів вважають погане оснащення матеріально-технічної бази, саме це знижує ефективність занять з дисциплін "Фізичне виховання".

Висновки

Виховання студентської молоді у вищих навчальних закладах України, в процесі занять фізичним вихованням, які займаються в основному відділенні кафедри фізичного виховання за програмою загальної фізичної підготовки, має ряд недоліків які заважають покращенню фізичної підготовленості студентів. По-перше одним з головних недоліків на наш погляд є відсутність у студентів стимулу, інтересу для оволодіння ними вмінням виконувати вправи, які на думку студентів здаються їм не цікавими і малозначущими в процесі занять фізичним вихованням. По-друге недостатнє фінансування матеріально-технічного забезпечення вищих навчальних закладів України, а також низький рівень здоров'я студентської молоді.

Перспективи подальших розвідок у даному напрямі полягають в подальшому вивченні питань, щодо організації та змісту занять з дисципліни "Фізичне виховання", а також для удосконалення проведення занять з фізичного виховання студентів вищих навчальних закладів різних регіонів України.

Використані джерела

1. Андрищенко Л.Б. Спортивно ориентированная технология обучения студентов по предмету "Физическая культура" / Л.Б. Андрищенко // Теория и практика физ. культуры, 2002. – № 2. – С. 47–54.
2. Афанасьев В.В. Гипокінезія студентів вищих учбових закладів / В.В. Афанасьев, Ю.О. Мартинов, В.І. Шишацька, В.К. Щербаченко. // Педагогіка, психологія та медико-біологічні проблеми фізичного виховання і спорту. – Харків: ХДАДМ (ХХП), 2009. – №1. С. 3–4.
3. Барыбина Л.Н. Особенности организации спортивно-массовой работы в техническом вузе / Л.Н. Барыбина, С.А. Семашко, Е.В. Кривенцова // Физическое воспитание студентов, 2011. – № 1. – С. 18–21.
4. Ванькова А.Ю. Актуальность процесса релаксации на занятиях по физическому воспитанию на современном этапе высшего образования / А.Ю. Ванькова, Л.К. Кожевникова // Физическое воспитание студентов : научный журнал. – 2010. – №2. – С. 31–33.
5. Григорьев В.И. Физическое воспитание студентов: в 2 т. . В.И. Григорьев, А.Н. Третьяков // Теория и методика физического воспитания: учебник для студентов вузов физ. воспитания и спорта под ред. Т.Ю. Круцевич – К. : Олимп. л-ра., 2003. – С. 167–183.
6. Гужаловский А.А. Основы теории и методики физической культуры: учеб. для техн. физ. культ. / А.А. Гужаловский. – М. : Физкультура и спорт, 1986. – 352 с.
7. Круцевич Т.Ю. Теория и методика физического воспитания: учебное пособие: в 2 т. / Т.Ю. Круцевич. – Киев: Олимпийская литература. – Т. 1: Общие основы, 2003. – 423 с.
8. Куприян В.К. Краткий словарь терминов по теории и методике физического воспитания и спорта / В.К. Куприян // Физическая культура и здоровье. – 2010. – № 1. – 64 с.
9. Самыгин С.И. Педагогика: 100 экзаменационных ответов. Экспресс-справочник для студентов / С.И. Самыгин, Л.Д. Столяренко. – М. : Феникс, 2009. – 192 с.

10. Сафіуллін Р.С. III Спортивний конгрес України. [Електронний ресурс]. – Режим доступу: [http: Dsmu. Gov.ua/index/ua/material/8732](http://Dsmu.Gov.ua/index/ua/material/8732).
11. Сичов С.О. Прилучення студентської молоді до цінностей фізичної культури в процесі атлетичного тренування / С.О. Сичов // Педагогіка, психологія та медико-біологічні проблеми фізичного виховання і спорту. – Х.: ХДАДМ (XXIII), 2011. – №1. – С. 115–118.
12. Allsen Philip E. Fitness for life an individualized approach. Madison, 1999. – 260 p.

Globa T.

THE CURRENT STATE OF THE ORGANIZATION OF CLASSES ON DISCIPLINE "PHYSICAL TRAINING" OF HIGHER EDUCATIONAL INSTITUTIONS III-IV LEVEL OF ACCREDITATION

The problem of current state of the organization of classes on discipline "Physical training" of higher educational institutions III-IV level of accreditation studied. Based on analysis of the literature clarified certain features of the organization and content of the physical education classes for students in a higher education institution.

The article provides statistics about life expectancy of Ukrainians, as well as on the average life expectancy of the population of Ukraine among the countries of the world, the state of the nation's health, diseases and bad habits of Ukrainians.

Studied the problems of the sphere of physical culture at the modern stage of development, listed their reasons described topical issues. Reveals various visions of scientists in relation to physical education as a pedagogical process aimed at forming of special knowledge and skills, as well as on the development of diversified physical qualities. To form during the process of training of physical education for each student beliefs in the professional suitability, acquire all kinds of physical training, constantly enhance their knowledge.

The study uses the results of a questionnaire survey of 36 teachers Oles Honchar Dnipropetrovsk National University. Based on analysis of the literature and conducted survey found the ratio of teachers to the organization and content of physical education classes, and their opinions regarding the improvement of classes in the discipline "Physical education" for students of higher educational institutions of III-IV level of accreditation. Ascertain the views of teachers on the reasons for which the effectiveness of training reduced. Described necessity of improvement of physical education classes for students of the Oles Honchar Dnipropetrovsk National University. The urgency of the problem and expediency of the selected study proved.

Key words: physical education, students, classes, optional.

Стаття надійшла до редакції 14.09.2015 р.